

feLUGOSSY László
ez 1 ilyen
körforgás elmélkedés

A művészetnek nem célja van, hanem oka, ahogy Kassák Lajos mondta.

Kell-e egyáltalán művészet?

Művészet nélkül olyan lenne ez a földi élet, mint amilyen nem, – gondolta ezt az első barlangfestő.

Ki a művész, a mindenki művész világában, vagy csak a majdnem mindenki művész fogalmával vagyunk képesek betelni?

Művész-e az álművész, aki csak színleli, hogy művész?

Művészet-e a nemművészet művészet, ami valójában nemművészet-művészet,

a kétségtelenül lejáratott szavak és fogalmak ellenére?

Gondoljuk azt, hogy a művészet a legnagyobb adomány, esetleg a legnagyobb paradoxon, amibe bele is lehet halni...

a vonal a lényeg,
amelynek az egyenes a lényege,
a lényeges vonal még görbén is egyenes,
a szemek szeretik a vonalak szelíd látványát,
amelyek vizuális versekké állnak össze,
ahogy a költészet lényege is lehet maga a vonal...
(hommage Gubis Michel)

A tegnapi mélyedés talán jobb volt, mint a mai.

(A vers elhangzott 2019. november 6-án Sárospatakon, az Újbástya Rendezvénycentrumban, Gubis Mihály képzőművész emlékkiállításán. A bevezető szöveg először itt olvasható, mert feLugossy László a leírtaktól eltérve, szabadon beszélt.)

TUSNÁDY László
Négyszáz éve született
Zrínyi Miklós

1. Ne bánts a magyart!

Kellett, hogy ezt valaki elkiáltsa. Még akkor is, ha olykor az úr sem felel a sok, iszonyú jajszavára. Mohos századok könnyeket nyelnek el. Száz évvel ezelőtti sebek is újra felszakadnak. Ki hogyan ünnepelte akkor a háromszázadik évfordulót? Eleink idézték nemzeti hőszünetet, ezt a születésnapot, mert érezték, hogy álm-lidércek szabadultak el. Mi is ezt tesszük most, mert aki oly tiszta szívvel mondja, oly szent érveléssel zengi ezt a felkiáltást, ezt a mondatot, mint ahogyan a megfogalmazója tette, az reményt ébreszt bennünk. „Natus est!” – „Meggzűletett!” – Közénk jött, ki hitünk és nemzetünk véd-bástyája, jövőnknek a szent kontinentális alapzata lett.

Mélyből emelkedett fel a magasba. Igaz, rangja szerint ő nagyon is fent volt, de eltiportak élén lenni nem kenyerere a szabadság szerelmesének. Társainál jobban érezte a vas-pata keményét, a magyar sors könyörtelenségét. Születése előtt – jóval korábban reánk zúdult az irgalmatlanság-jéghegy, a „Két ellenség a Duna-két-parton” gyilkos végzete.

Panaszszavak fakadhatnának fel vég nélkül, de ezek nem lennének méltók hozzá. Ő szembenézett a bős áraddal, a több föld-résről gyűlt tébolyult rajongással. Lényében, egész valójában a reneszánsz tavaszi lángja lobogott. Ám a kor örvénylése, káosszal fenyegető turbulenciája barokk irodalmunk legnagyobb alakjává tette, avatta azzal, hogy

kardja után tollat ragadott a kezébe – leg-alábbis egy időre.

Május elsején lesz a jeles születésnap. Tünődhetünk azon, hogy mit képviselt, mit valósított meg, mivel éltet, lobogtat minket az a hajdani költő, író és hadvezér. Tovaörvénylő létünk, történelmünk szellemi óriásokat tár elénk a múltból. Olyan ősoket, kiknek a „sas-lakára” ha feltekintünk, ére-zük gyengeségünket, még a képzeletünk is csak szédeleg.

Így vélte ezt Kölcsey Ferenc. Korábban népdalaink sólyomszárnyán akart magasba szállni. Érezte a közegellenállást: nehéz egy némaságra ítélt nép rácsokkal elzárt szívéből dalforrást fakasztani. Nehéz időkövületbe foglalt nagyjainkról méltó emléket állítani.

Ezt érezte meg a költő, író, a hadvezér Zrínyi Miklós. Ez a tény figyelmeztette arra, hogy népünknek nincs még Homérosza, Vergiliusa, Tassója. Pedig talán volt, vagy lehetett volna. Későbbi nagy költőnk, Arany János lélek-szívdobbanásunk hőskölteményét sejtette meg legbecsesebb irodalmi emlékeink, töredékeink alapján. A nándorfehérvári harangzúgás ébresztette fel Janus Pannonius vágyát, hogy eposzt írjon Hunyadi Jánosról, de jámbor, nemes szándékából nem lett megvalósulás.

Zrínyi Miklós állt az idő viharában, és érezte a hiányt, amely orkánként söpört végig a Kárpát-medencén: nincs méltó, nagy összegező énekünk múltunk fontos pillanatairól. Pedig meg kell állítani a rohanó

időt! Folyton-folyvást éreznünk kell a legnagyobb örömeink egyedüli örömét. Valójában ennél nagyobb feladat várt rá: a tettek hősi sora. Az ének a dal, az eposz a csodálatos áramlás lelki tényezője, egyedüli ereje. Ám magában mindez nem elég. Íme, a nagy előd, a dédapa tettek eposzát írta a történelembe. Szinte újra zengett az égi szó: „Ki, ha nem te, és mikor, ha nem most?”

Ez lett az ő küldetése, hivatása – „hivatala”, és azt is tudta, hogy ezt az Isten és a hazája iránti szeretete írta elő a számára. A legmagasztosabb terv született meg lelkében. Így énekelt fegyvert és vitézt. Vere dignum et iustum est – valóban méltó és igazságos, hogy ráemlékezzünk születésének szép és nagy ünnepén.

2. A család és a történelem

Ugyanaz a név és két nagyember. Dédunoka és dédapa. Minden, ami hozzájuk fűződik egy család kincse, ragyogása. Ám a belőlük özönlő fény egy nemzet titokzatos ereje. Túlárad szürke és közönyös korok meghasonlásain. Olykor elmondhatjuk, nagyságunk is csak „mese talán”, mint ahogyan Petőfi Sándor írta nemzetünk hírére töprengve, tűnődve „A hazáról” című versében.

A dédapa török krónikák fontos szereplője. Bölcs győztes volt a török: a saját nagyságát emelte meg azzal, hogy elismerte az ellenség érdemeit. A szigeti hőst Európa különböző nyelvein magasztalták, siratták, és mártíromságát sokan tekintették példának, de a szó lassan-lassan elnémult. Csak pusztaságban zengett tovább – lelki sivatagban. Olykor-olykor a francia király a törökkel is szövetkezett. Európa akkor is csendes volt, végtelenül csendes, vagy kakofóniásan lármas, de akár csendben, akár nagy zsvajban, harsogó zivatarban süket volt arra, hogy a vész hangjait meghallja. Vigyázó szemüket túl kevesen vetették ránk. A szigetvári hősök halála után százhusz évet kellett várni arra, hogy Buda újra keresztény legyen, hogy a törökök elsirassák. „Elvette a német bájos

Budánkat (Aldi nemse bizim nazli Budini)” – zengték a népdalaik.

Ez a furcsa refrén is bizonyítja, hogy mennyire nem a költő, író és hadvezér Zrínyi Miklós álma valósult meg. Budavár visszafoglalása előtt huszonkét évvel nyelte el létét a titkok vadonja – orvul.

Negyvennégy évet élt. 1664. november 18-án vadászni ment. Útközben egy tréfás történetet mondott el társainak. Bethlen Miklós megörökítette ezt a különös utazást. A többi néma csend.

3. Az eposz

Európa és Ázsia nagy pillanatait az irodalom számára hosszú ideig legnagyobb eposzai örökítették meg. Ez akkor is fontos, ha a nép- és műköltészet legnagyobb kiteljesedése mára idejét múlt, túlhaladott, sokak számára olvashatatlan műfajnak látszik. Korízlések változnak, az igazi érték gránit, semmiféle kortól nem reped meg. A „Roland ének” a nagy szembenézés, Európa megmaradásának a hőskölteménye. Az „Isteni Színjáték” nagy pillanata, evilági örök mementója az a jelenet, amelyben a Sommo Poéta a legtisztéletreméltóbb ösével beszélget, Cacciaguidával, a kereszties vitézzel. Ariosto regényes eposzában a reneszánsz szépségeszmény van a központban, de maga a cselekmény a kontinensek harcáról szól. Az az alap. Torquato Tasso édesapja Bernardo Tasso is terjedelmes elbeszélő költeményt írt. Utolsó nagy, befejezetlen versében a végső rímes egybecsengés az „arme” és „carne” – a „fegyverek” és az „ének”. 1535-ben Tunéziában harcolt. Egy szelencét vitt haza magával. Abból bódító illatot szálltak elő valamikor. Torquato Tassónak az lett a tintatartója. Így írta meg hőseposzát, „A megszabadított Jeruzsálem”-et. Zrínyi Miklós ihletője lett. Minta azon a téren, hogy csodálatra méltó mindaz, ami szép, emberi, igazi érték. Bármilyen hit megvalóí, követői tárják is elének, de ez az öröm, ez a közös szívdobbanás nem zárhatja be a mi

szívünket a legnagyobb szeretetáradás előtt. Nincs az a világi pompa, erő és nagyság, amely a szeretet szent tanításának a megtagadására készíthetne minket.

Ennek a szent küldetésnek a jegyében született meg a „Szigeti veszedelem”. Az eposz elején bemutatkozik a költő: a szerelem dalnoka volt eddig, de eljött az idő, immáron más feladatot teljesít: „*Fegyvert s vitézt éneklek, török hatalmát / Ki meg merete várni, Szulimán haragját, / Ama nagy Szulimánnak hatalmas karját, / Az kinek Európa rettegte szabályját.*”

„Arme virumque cano” – Vergilius óta visszhangoznak ezek a szavak a nagy eposzok élén, megfelelő helyein. Bernardo Tasso költői hangjának végső repesésében is jelen volt. Szinte élete fő reményét fejezte ki: ha ő nem tudott oly nagy eposzt írni, melyről kora álmodott, amelyet az áhított, akkor ezt az elvesztett álmot a fia valósítsa meg. Torquato Tasso ezt teljesítette: „*Kegyes fegyvert zengek, és fővezért, / szabaddá Krisztus nagy sírját ki tette*” („*Canto l'arme pietose e 'l capitano / che 'l gran sepolcro liberò di Cristo*”). A legnagyobb olasz hősköltemény élén így áll a „capitano” és a „Cristo” szó. Kapitány és Krisztus – valójában „athleta Cristi”, Krisztusnak olyan katonája, aki mindenre képes a hitéért, még az életét is feláldozza érte. Nem véletlen, hogy ezt az elnevezést – minősítést Hunyadi János kapta meg III. Calictus pápától. Majd a tridenti zsinat után vált újra eszményképé. Ám a reneszánsz földi örömei után ez oly idegen volt olasz földön és a szerencsés sorsú többi tájon is, hogy Tasso főhősének, Goffredónak szellemi nagyságát nem értették meg: kifogásolták. Mesterségesnek tartották. Lehet, hogy Európa bizonyos helyein az „Új Zrínyiász” világában éltek, annak valamilyen előképében. Pedig törökök muzsikáltak akkor is sokfelé. Egymás közt mondták: „Gözümüzü açalim yoksa açarlar”(nyissuk ki a szemünket, mert különben kinyitják), de nem figyeltek rájuk, különösen az ily furcsa beszédre nem. Pedig kellett volna. Mi több, látni kellett volna, hogy Mohamed az embe-

ri történelemnek – minden időnek a legnagyobb hatású hadvezére. Szulejmán szultán az ő küldetését teljesíti. Nem akármilyen szinten, nem akármilyen eredménnyel.

Ám Európa szerencséséi az indiánok balhiedelmében gyönyörködtek: a fehér embert az indiánok egy része isteni lénynek tekintette. II. Lajos felesége Bécsben már láthatta néhányukat az egyik karneválon. Amerika igazi Eldorádó lett... Mi pedig azt hittük, hogy rajtunk már senki sem segíthet. Zrínyi is ezt élte meg. Mind a kettő, a dédapa és a dédunoka is. Ám élt bennük a hit. Tudták, hogy a világ legnagyobb hadvezérében lakozó erőnél is van nagyobb, és ez Krisztus keresztjéből árad.

Zrínyi Miklós versírás közben nem azzal foglalkozott, hogy meghasonlott világunkban ki fogadja el azt, amit ő gondol, hanem azt élte meg, hogy csak egy segítségre támaszkodhat, ezért fordult égi patrónájához: „*Musa! te, ki nem rothadó zöld laurusból / Viseled koszorudat, sem gyöngye ágbul; / Hanem fényes mennyei csillagokbul, / Van kötve koronád holdból és szép napbul; // Te, ki szűz Anya vagy, és szülted Uradat, / Az ki örökkén volt, s imádod fiadat / Ugy, mint Istenedet és nagy monárchadat; / Szentséges királyné, hívom irgalmadat!*”

Hol már ember nem segíthet, az égi erő nem szűnik meg. Ettől kéri Zrínyi a segítséget. Múzsája tehát a Szűzanya. Hitvallás, őszinte és mély imádkozás ez az eposzi kezdet. Jó, ha ezt megismerik az újabb és újabb nemzedékek fiai, lányai. Az is jó, hogy ekkor találkoznak Tassóval, de minden árnyalás, alaposabb egybevetés nélkül se a magyar, se az olasz költőhöz így nem jutnak közelebb. Sőt különösen Tassóról felületes, tünékeny villanókép marad csupán.

Zrínyi oly korban fordult a Szűzanyához, amikor hazánk nagyon távol esett Szent István szándékától. A fő Patrónától oly messze voltak az itteni lakosok, hogy a Vatikánban hazánkat missziós területnek tekintették. Ezzel tisztában volt Zrínyi Miklós. Kora ifjúságában járt Itáliában.

Rómát alaposan megismerte. VIII. Orbán pápa fogadta.

Tasso és Zrínyi korában a Szűzanya tisztelete, kultusza hasonlíthatatlanul nagyobb volt Itáliában, mint a magyar nyelvterületen. Mindezt a kereszténység első évezredének sok-sok hagyománya igazolhatja. Ennek a jelenségnek a taglalása túl messzire vezetne. Talán elég, ha egyszerűen a nyelvi valóságra hivatkozom. Magában az olasz nyelvben a természeti jelenségek kapcsán többször fordul elő a Szűzanya és a szentek neve, mint a magyarban. „Filamenti di Santa Maria” (a Szűzanya fonalkái) – mondja az olasz, és az „ökörnyál”-ra gondol. Az „estate di San Martino” (Szent Márton nyara) megfelelője: „vénasszonyok nyara.”

Tasso Homéroszt követte. Az előírások hatalma előtt meg kellett hajolnia. A Crusca Akadémia szigorú képviselői a költő nyelvi leleményeit is görcső alá helyezték, és nem a szívükkel döntöttek, hanem olyan rideg logikával, amely alapján óriási kárt lehet okozni. Nem vették figyelembe, hogy a nyelv változó rendszer. Számukra az olasz irodalmi nyelv szinte olyan volt, mint egy holt nyelv. Ilyen alapon bíralták az igazi értékeket. A tudósok az egy fogalom egy szó elve alapján léptek fel a metafora ellen. Tasso viszont a legmetaforikusabb, legzeneibb olasz költő.

Zrínyire a fenti veszély nem várt. Nyelvünk még pallérozatlan volt. Egy élet-erős, de szókincsében az eposzi megvalósulásra alig-alig alkalmas nyelvbe kellett lelket lehelni úgy, hogy az megfeleljen az eposz legmagasabb követelményeinek. Zrínyinek világraszóló feladatot kellett megoldania: nem először és nem utójára kellett felmérni azt, hogy miképpen tud nemzetünk megvívni a világ egyik nagy, szinte legfélelmetesebb hatalmával. Világosan látta, hogy idegen erőre nem számíthat, csak arra a lelkülre, amely dédapjában és hős társában élt. Őket mozgatta. Olyan magasabb minőséget kellett felmutatnia, amelyet semmilyen egybegyűrt tömeg lelkiileg nem tud megközelíteni.

Nemzeti tudatunk, eszmélésünk, hazaszeretetünk egyik fokmérője Zrínyi Miklós. Jogosan lehet hiányról beszélni, de minden ostorozás szándéka távol áll tőlem, mert azt is tudom, hogy a magyar szív és ész megnyilvánulásai igen gyakran nem reflektorfények előtt történnek, de boldogságunk, létünk elengedetlen forrásai, és ezek Zrínyihez is kötődnek. Érte viszont a tanítás eddig is sokat tett. Hogy nem többet, az a körülmények hatalmával függ össze, emberi esendőséggel, esetleges meghasonlással. Mindez viszont egész létezésünk képe, tükre, és ennek a teljességéért, akár hiányaiért nem egyedül a tanítás a felelős.

Ennek a folyamatos, gyönyörű emberi tevékenységnek a lényege nem a gépies „adagolás”, hanem az emberi lélek titokzatos áramlásának az átadása azoknak, akik az élet kapujában állnak. Bennük szunnyad az a fény, amelynek a tejjességét talán sohasem ismeri meg a tanító, a tanár, de ennek a felragyogtatását akkor segíti, ha hisz abban, amit csinál. A gyermekektől is tanul, mert hite szerint velük együtt igyekszik a jövőbe.

4. Zrínyi és a jövő

Hol a mi jövőnk? Nem a rab életben. Nem a megcsönkítettben, a megszorítottban, a megalázottban. Nagyjainkban nem a lengő terhet, a szárnyakra ólmot rakó gúzst kell látnunk, hanem a magunkévá tehető felhajtó erőt. Ezt Zrínyi Miklós így adja meg nekünk: „Az mi nemes szabadságunk az ég alatt sohan sincs, ha nem Pannóniában.” „Hic vobis vel vincendum vel moriendum est” (Itt győznötök vagy meghalnotok kell.) („Az török áfium ellen való orvosság”)

Ki ne gondolna itt Vörösmarty „Szózat”-ára? Kodály Zoltán 1954-ben „Zrínyi szózatá”-val fejezte ki a legfontosabbat népünk számára. Művében egyszerre volt jelen Zrínyi és Vörösmarty. Felsejlett az is, hogy a hatalom Kodálytól várta az új himnuszt, hiszen mégiscsak furcsa volt az, hogy az „épülő kommunizmus országában”, Moszkvában, a

Kremlben, az ateizmus fellegvárában szovjet-magyar nagypolitikai találkozókon, rendezvényeken az eszme fő képviselői ünnepi ruhában, vigyázzállásban „arcrebbenés nélkül” kénytelenek voltak azt hallgatni, hogy „Isten, áldd meg a magyart”.

Azokban a hangokban jelen volt a múltunk, annak minden gyönyörű pillanata, és egy megalázott, bús nép fiai tudat alatt megsejtették, hogy van remény. Mindenféleképpen van. Ha ennyit visz tovább az ember Zrínyiből, talán kevés, de a tanár boldog lehet mégis, mert bizony mondom: minőségi munkát végzett.

Kodály Zoltán nem írt új himnuszt, mert a miénk már tökéletes volt. Akkor is, ha olykor a fájdalom hangjait erősebbeknek érezzük, mint amilyenek lehetnének. Európa védpajzsa harcmezőn mutatta meg a vitézséget, de sorsa miatt nem illik himnuszába a katonai induló.

5. A barokk és korunk

Bartók és Sztravinszkij zenéje igazolja azt, hogy korunk lelkivilágához mennyire közel áll a barokk. A reneszánsz boldog tudata, a „nincs lehetetlen” hite, az emberi méltóság nagyszerű átélése után túl szűk lett az a folyosó, amelyen az embernek át kellett haladnia. Rátört a „horror vacui” – az űr rémülete. Az ember úgy tudta folytatni a teremtés művét, hogy lelke a végtelenbe áradt, és erős hitével tudott a mélység fölött lebegni. Ennek az örömteli szárnyalásnak a nagyszerű érzete van jelen Johann Sebastian Bach zenéjében. Hatalmas kiteljesedése elképzelhetetlen az olasz mesterek művészete nélkül. Antonio Vivaldi egyik kedvence volt, de Monteverdi és Palestrina is örökre utat nyitott ihletésével a jövő zenészeinek.

Claudio Monteverdi 1595-ben hangversenyt adott Esztergom üszkös falai között. Vincenzo Gonzagát kísérte el hadi útjára. Azt a mantovai uralkodóherceget, akinek óriási szerepe volt abban, hogy Torquato Tasso nyolcvannégy hónapi rabságából ki-

szabadulhatott. Egy évvel a nevezetes hangverseny előtt halt hősi halált Balassi Bálint Esztergom falainál. Igazi hős volt. A szigetvári Zrínyi Miklóshoz hasonló hazafi. Am tudta, ismerte a török népdal szépségét, művészetében ihlető erőként volt az jelen. Szerelmi lírájának gyöngyszemei között ott a török dal: „Gerekmez dünya sensüz” – zengte a török, és Balassi így adta át nekünk: „Ez világ sem kell már nekem / Nálad nélkül, szép szerelmem...”

A szigetiek hőstettét akkor értjük meg igazán, ha figyelembe vesszük, hogy a törökök történelmük rendkívüli eseményének tekintik azt, hogy magyar földön győztek. A Római Birodalomnál nagyobb területen uralkodott Szulejmán szultán, ám a meghódított területen fekvő egyetlen más országáról, ottani helyekről nem szól annyi török népdal, mint a mi városainkról. Tízet ismerek közülük, öt Budáról szól. Mindegyikben meghagyták a magyar nevet. Dicsőségüket növeli az idegen trófea. „Újra megüünk mi már a magyar földre” – hirdeti az egyik népdaluk, és az a magyarra kéri, hogy ezt énekeltek akkor, amikor Mohács felé vonultak. Zrínyi Szolimán haragjáról írt. Mi oka volt erre a haragra? Ez a híres eposzban a siklósi kaland miatt van, de a harag nagyon régi. Nemzedékek fölött ível át. Újra a földünkre jöttek, és haragszának, mert világhódító útjukban akadályba ütköztek Nándorfehérváron. Kemalpaşa-Zade Szulejmán korabeli török történész volt. Buda elpusztításának a történetét is leírta. Beszámolt arról, hogy ezt a virágzó szép várost is előzőnlötte a bosszúálló szultán haragjának az áradata.

Balassi hallotta Esztergom megszabadításának a tervét. Odasietett. Az egyik török népdal hősének is nagyot dobant a szíve, mert féltette Esztergomot: „A Krímből érkezem, Színán a nevem. / A kardomon korom van vérrel vegyesen. / Hír jött: a magyar a Dunáig jutott. / (...) A magyar részen, ha ki nem tudja. / A bajfővásra már Színán érkezett.”

„Esztergom vára” kezdetű népdalukban szép városuk elesét siratják el. Iskolák szá-

mára készített minisztériumi kiadványukban is jelen van ez az ének. Aysenur Ebru Vakkasoğlu „Irodalmunk legszebb anyaveresei” című kötetében szerepel Yavuz Bülent Bakiler „Anamın türkülerini” (Anyám népdalai) című verse. Olvasásakor az „E dalra tanított anyám” hangulata tölthetné be a lelkünket, ám a meghitt érzésbe nem kis öröm vegyül. A vers végén hívó hangon szólítja a költő a krími Szinánt. Ezzel a lelkülettel akarja, hogy a saját hangja Esztergomban harsogjon. Bakiler 1936-ban született. Abban az évben, amelyben a „Budavári Te Deum”-ot bemutatták...

Buda nevéhez különös jelentés tapad. „Kızıl Elma (Kızılelma) (Piros Alma) volt a török neve. Az elma (alma) a birodalmi almára utal. Ha Rómában pillantjuk meg, a pápa egykori földi hatalmára is gondolhatunk, vagy arra, hogy a kereszténységnek – a hitnek és a császárságnak az összhangját fejezte ki az, ha a császár fejére a pápa helyezte a koronát. Ezzel függ össze az említett török városnév. Ugyanis az nem csupán Budára vonatkozott, hanem Rómára, Bécsre és Moszkvára is. Túl valóságos és számunkra szörnyű terv rejlik e névben. Ezért csak azt a reményemet fejezhetem ki, hogy talán Európa népei elmondhatják valamikor, hogy az iszlám hitűek számára ez olyan helynév, mint nekünk Eldorádó.

6. Zrínyi vére

Titkokról suttognak a Dráva hullámai, habjai. Titok honol a Sub Rosa alatt. Eposz érett két testvér tolla alatt. Zrínyi Miklósé az eredeti, öccséné, Zrínyi Péteré a fordítás – horvát nyelven. Az idő-kövület kristálytömbjén át talán a sercegő, lázasan forgó lúdtollak visszhangját is újra hallhatjuk. Lelkünkben tovább érlelődhet, érhet az a titok, amelyet se a halál-erdő homálya, se a bécsújhelyi vérpád nem fed fel a számunkra soha többé.

„Zrínyi vére mosta Bécsset, / S senki boszúszút nem állt;...” (Kölcsy Ferenc: Rebellis

vers). Úgy érezzük, vak végzet kövesedett meg előttünk. Kiált Patak vára, napfényben, fényvarázsban, feneketlen mély éjszakában. Visszhang kél-e a messzeségből, a költő, író és hadvezér szülőföldjéről? Négyszáz év komorlik ködös messzeségből, de nap született: Nap! Páros csillagzat költözött az égre – két nép repeső szívébe.

1620., 1621. – áldott születésük éve. Időmalom örül bút, keservet és örömet, de megmarad a dal, az ének az eposz, mely a legnemesebb emberi lélekből az égbe száll. Harmatozása, a vágy, a szárnyalás élménye itt marad közöttünk. Út, élet és igazság, mint tiszta forrás jelenik meg előttünk, és az, ahogy ez igazi, nagy teljességben megvalósulhat itt, a magyar glóbuszon.

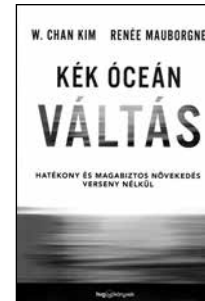
Két testvér! Egyikük a magyarok, másikuk a horvátok költője. Miklós így szól: „Ne bánts a magyart!”, és pokoli, irigy erők fékeztek legszebb megvalósulásában. Péter a horvátok barokk költője lett. Zrínyi Miklós halála után a horvátok nagy reménye.

A Dráva az olasz Alpokból is hoz vizet a magyar földre. Három nép találkozik két testvér művészetében. Zrínyi Miklós nem azt írta meg, amit már Torquato Tasso megalkotott korábban, hanem azt hozta létre, illetve ahhoz hasonló nagy művet, amelyet az olasz költő a mi földünkön, a mi csillagzatunk alatt megalkotott volna, ha nyelvünket kapja ajándékkul az édesanyjától.

Zrínyi Péter a Bodrog mellett, a titokzatos rózsa alatt, társaival együtt tervet szőtt függetlenségünkről, szabadságunkról. Bécsújhelyben 1671-ben a vérpádon omlott ki drága vére. Öt évvel később a leánya, Zrínyi Ilona világra hozta Borsiban a mi nagy reménységünket, II. Rákóczi Ferencet.

Polcra való

– főszerkesztői könyvajánlók –

A címre tekintve bocsássuk előre: nem vízgazdálkodási vagy halbiológiai könyvről van szó. A kötet, tárgya szerint, a versenyszférában működő cégeknek készült, ám a benne kifejtett gondolkodási paradigma

általános érvényű lehet minden típusú (költészetési, nonprofit stb.) szervezet számára. A „kék óceán” fogalom olyan gyarapodási útmutató, amely elveti a mások rovására történő terjeszkedést (az a hagyományos, ún. „vörös óceán” szemlélet), és a piacteret új módját kínálja, hátat fordítva a klasszikus közgazdaságtan termelési lehetőség függvénygömbjén alapuló megközelítésének. A „kék óceán” követői nem a meglévő vevőkért indulnak harcra, hanem adott funkciójú termékek adott piacán új kereslet teremtésével generálnak új vásárlókat. A kulcsszó a vevői hasznosság. A folyamatot a könyv szerzői öt lépésben mutatják be, mondanivalójukat konkrét és szemléletes megoldásokkal alátámasztva. Akik ismerik, azoknak nem lesz újdonság az ActyFry krumplisütő, a Salesforce.com ügyfélkapcsolat-kezelő szoftver, a citizenM szállodalánc, a Cirque du Soleil társulat és más példák. Hasznos és szórakoztató kötet, nemcsak cégvezetőknek ajánlom!

W. Chan Kim – Renée Mauborgne: Kék óceán váltás. Hatékony és magabiztos növekedés verseny nélkül. Fordította: Hegedűs Péter. HVG Kiadó, Budapest, 2018. 344 o. ISBN 978-963-304-711-8

Lehet, hogy figyelmetlen voltam, de mintha nem ütötte volna át a tömegmédiá ingerküszöbét az internet tavalyi ötvenedik születésnapja. Mert az első hálózat, az ARPANET, az Egyesült Államok

négy egyeteme között 1969. szeptember–december folyamán épült ki. S hogy azoknak is igazuk legyen, akik a tudományos-technikai fejlődés mérföldköveit a hadiipari fejlesztésekből eredeztetik: az ARPA ügynökség katonai irányítás alatt állt, s az internetworking – az internet később e szóból rövidült – létrehozását eredetileg a fegyverkezési verseny ihlette. De hol vagyunk már ettől! A szerző a témában minden bizonnyal az ország első számú szakértője, publikál róla, a műegyetem tanítja. Ebben a kötetében mindent összefoglalt. A hálózatépítés rejtelmait, a gépek történetét, a világháló kialakulását; sok-sok kis lépés: fórumok, piacterek, zeneletöltések, keresőprogramok, blogolás, chatelés, fotók, wikipédia. Aztán jön a közösségi média, Facebook és Twitter, aztán a streaming, Netflix és Spotify; hadd ne folytassam. A végét úgysem látni. Az utolsó fejezet a jövő kihívásairól szól, de mire olvasom, ez a jelen. Szóval, hogy ne csak a telefonod legyen okos, van itt ez a könyv...

Szűts Zoltán: Online. Az internetes kommunikáció és média története, elmélete és jelenségei. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018. 488 o. ISBN 978-963-295-778-4